

**СХЕМА РОЗБОРУ
МІНІМАЛЬНИХ СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ
(СИНТАКСЕМ)**

1. Виписати синтаксему.

2. Початкова форма.

3. Тип синтаксеми:

3.1. БАЗОВА:

3.1.1 предикатна;

3.1.2 субстанційна.

3.2. ВТОРИННА:

3.2.1 предикатного типу;

3.2.2 субстанційного типу.

4. Семантичний варіант синтаксеми в простому елементарному реченні:

4.1 БАЗОВА ПРЕДИКАТНА (P):

4.1.1. предикат дії;

4.1.2. предикат процесу;

4.1.3. предикат стану;

4.1.4. предикат якості;

4.1.5 предикат кількості;

4.1.6 предикат локативності.

4.2 БАЗОВА СУБСТАНЦІЙНА:

4.2.1. Лівобічна суб'єктна (S):

4.2.1.1 суб'єкт дії;

4.2.1.2 суб'єкт процесу;

4.2.1.3 суб'єкт стану;

4.2.1.4 суб'єкт якості;

4.2.1.5 суб'єкт кількості;

4.2.1.6 суб'єкт локативності.

4.2.2 Правобічна об'єктна (O).

4.2.3 Правобічна адресатна (A).

4.2.4 Правобічна інструментальна (I).

4.2.5 Правобічна локативна (L).

5. Семантичний варіант синтаксеми в простому неелементарному реченні:

5.1 ВТОРИННА ПРЕДИКАТНА:

5.1.1 Адвербіального типу:

5.1.1.1 Часові синтаксеми.

5.1.1.2 Зі значенням зумовленості:

5.1.1.2.1 причинові синтаксеми;

5.1.1.2.2 цільові синтаксеми;

5.1.1.2.3 синтаксеми зі значенням умови;

5.1.1.2.4 допустові синтаксеми.

5.1.1.3 Синтаксеми з характеризувальним значенням.

5.1.1.4 Синтаксеми з порівняльно-асоціативним значенням.

5.1.1.5 Синтаксеми із зіставно-виокремлювальним значенням.

5.1.2 Атрибутивного типу.

5.1.3 Апозитивного типу (традиційно – непоширена або відокремлена прикладка).

5.1.4 Із кількісним значенням.

5.1.5 Модального типу.

5.2 ВТОРИННА СУБСТАНЦІЙНА:

5.2.1 об'єктна синтаксема із суб'єктним значенням;

5.2.2 адресатна синтаксема із суб'єктним значенням;

5.2.3 локативна синтаксема.

5.3 СКЛАДНА СУБСТАНЦІЙНА:

5.3.1 суб'єктно-посесивна.

6. Морфологічний або морфолого-синтаксичний варіант синтаксеми
(указати морфологічний вияв синтаксеми).

7. Формально-синтаксична позиція синтаксеми в реченні:

7.1 підметова;

7.2 присудкова;

7.3 об'єктна (функція прямого / непрямого додатка);

7.4 означальна (функція узгодженого / неузгодженого означення;
непоширеної прикладки);

7.5 обставинна (функція обставин із різноманітним значенням);

СХЕМА РОЗБОРУ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ

1 Виписати словосполучення.

2 Початкова форма.

3 Структурний тип:

3.1 просте;

3.2 складне;

3.3 комбіноване.

4 За ступенем злитості компонентів:

4.1 вільне;

4.2 зв'язане:

4.2.1 синтаксично зв'язане (нечленоване, цілісне, неподільне):

4.2.1.1 Із комплетивними відношеннями:

4.2.1.1.1 із кількісним значенням;

4.2.1.1.2 із значенням сумісності;

4.2.1.1.3 із вибіркоким значенням;

4.2.1.2 З іменниками послабленої номінативності та обов'язковим атрибутивним компонентом:

4.2.1.2.1 Із синсемантичним іменником предметної семантики та обов'язковим атрибутивним компонентом;

4.2.1.2.2 Із синсемантичним іменником узагальненої семантики та обов'язковим атрибутивним компонентом;

4.2.2 семантично зв'язане:

4.2.2.1 іменного типу з метафоричним значенням;

4.2.2.2 іменного типу з інформативно недостатнім головним

компонентом;

– зі стрижневими іменниками фазового та партитивного значень;

– зі стрижневими займенниковими іменниками;

– з іменниками послабленої номінативності (тавтологічні словосполучення).

4. 2. 3 Фразеологічно зв'язані.

5 Лексико-граматичні типи:

5.1 *За морфологічним вираженням головного компонента:*

5.1.1 дієслівне;

5.1.2 субстантивне;

5.1.3 ад'єктивне;

5.1.4 адвербіальне.

5.2 *За морфологічним вираженням головного та залежного компонентів:*

5.2.1 дієслівно-субстантивне;

5.2.2 дієслівно-ад'єктивне;

5.2.3 дієслівно-адвербіальне;

5.2.4 дієслівно-інфінітивне;

- 5.2.5 субстантивно-субстантивне;
- 5.2.6 субстантивно-ад'єктивне;
- 5.2.7 субстантивно-адвербіальне;
- 5.2.8 субстантивно-інфінітивне;
- 5.2.9 ад'єктивно-субстантивне;
- 5.2.10 ад'єктивно-адвербіальне;
- 5.2.11. Ад'єктивно-інфінітивне;
 - 5.2.12 адвербіально-субстантивне;
 - 5.2.13 адвербіально-інфінітивне;
 - 5.2.14 адвербіально-адвербіальне.

6 Структурна схема (символічний запис компонентів).

7 Графічна схема.

8 За граматичним значенням (семантико-синтаксичними відношеннями між компонентами):

- 8.1 атрибутивні семантико-синтаксичні відношення;
- 8.2 апозитивні семантико-синтаксичні відношення;
- 8.3 об'єктні семантико-синтаксичні відношення;
- 8.4 суб'єктні семантико-синтаксичні відношення;
- 8.5 доповнювальні (комплетивні) семантико-синтаксичні відношення;
- 8.6 обставинні семантико-синтаксичні відношення;
- 8.7 контаміновані (синкретичні) семантико-синтаксичні відношення.

9 За типом прислівного підрядного зв'язку:

- 9.1 узгодження:
 - 9.1.1 повне / неповне;
 - 9.1.2 власне граматичне / смислове / умовно-граматичне / асоціативно-граматичне.
- 9.2 кореляція:
 - 9.2.1. повна
 - 9.2.2 неповна.
- 9.3 керування:
 - 9.3.1 безпосереднє / посереднє;
 - 9.3.2 сильне / слабке;
 - 9.3.3 варіативне / неваріативне;
 - 9.3.4 подвійне / поодиноке.
- 9.4 власне прилягання;
- 9.5 відмінкове прилягання:
 - 9.5.1 безприйменникове;
 - 9.5.2 прийменникове.

10 Граматичні засоби зв'язку:

- 10.1 форма слова (закінчення);
- 10.2 прийменник;
- 10.3 суположення (семантичний зв'язок).

ПРОСТЕ РЕЧЕННЯ СТРУКТУРНА СХЕМА РЕЧЕННЯ

Умовні позначення:

Vf (verbum finitum)	– відмінювана форма дієслова
sing	– однина
pl	– множина
Inf	– інфінітив
N ₁ , N ₂ , N ₃ ...	– іменник у певному відмінку
Adj	– прикметник
Pron	– займенник
Adv	– прислівник
Praed	– предикативний прислівник (категорія стану)
Part I	– дієприкметник
Part II	– дієприслівник
neg	– заперечення
cop	– зв'язка
Neg Gen	– родовий із запереченням
Num cardinale	– кількісний числівник

СХЕМА РОЗБОРУ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

1. За комунікативною настановою.

1.1. Питальне.

1.2. Непитальне (розповідне, переповідне, спонукальне, бажальне).

2. За емоційним забарвленням.

2.1. Окличне.

2.2. Неокличне.

3. За характером предикативних відношень.

3.1. Стверджувальне.

3.2. Заперечне:

3.2.1. Загально заперечне.

3.2.2. Частковозаперечне.

3.2.3. Стверджувально-заперечне.

4. За формою парадигми.

4.1. Дійсний спосіб.

4.1.1. Синтаксично теперішній час (вихідна форма).

4.1.2. Синтаксично минулий час.

4.1.3. Синтаксично майбутній час.

4.2. Ірреальний спосіб.

4.2.1. Умовний.

4.2.2. Бажальний.

4.2.3. Спонукальний.

4.2.4. Повиннісний.

5. За способом вираження предикативності (одним головним членом чи двома):

5.1. Двоскладне.

5.2. Односкладне.

5.2.1. Структурно-семантичний тип односкладного речення (означено-особове, неозначено-особове, узагальнено-особове, безособове, інфінітивне; номінативне, генітивне, генітивно-квантитативне).

6. Структурна схема речення (символічний запис).

7. За поширеністю мінімальної структурної схеми.

7.1. Поширене.

7.2. Непоширене.

8. За повнотою реалізації структурної схеми.

8.1. Повна реалізація.

8.2. Неповна реалізація.

8.2.1. Ситуативне.

8.2.2. Контекстуальне.

8.2.3. Еліптичне.

8.2.4. Парцельоване.

8.2.5. Приєднувальна конструкція.

8.2.6. Обірване речення.

9. Характеристика головних членів речення.

9.1. Морфологічний тип підмета.

9.1.1. Однослівний (номінативний, інфінітивний).

9.1.2. Словосполучення (синтаксично неподільне / семантично неподільне).

9.1.3. Еквівалент однослівного підмета.

9.2. Морфологічний тип присудка.

9.2.1. Простий дієслівний / простий дієслівний ускладнений.

9.2.2. Складені присудки.

9.2.2.1. Дієслівний складений / складений дієслівний ускладнений.

9.2.2.2. Іменний складений / складений іменний ускладнений.

9.3. Морфологічний вияв головного члена односкладного речення.

10. Характеристика поширювачів речення:

10.1. Прислівні, їх морфологічний вияв.

10.1.1. Об'єктного типу (прямий, непрямий).

10.1.2. Означального типу (узгоджений, неузгоджений).

10.1.3. Субстантивний поширювач означального типу (прикладка).

10.1.4. Обставинного типу (місця, часу, причини, мети, умови, допусту, способу дії, міри та ступеня).

10.2. Неприслівні (детермінанти), їх морфологічний вияв.

10.2.1. Супровідні обставинні.

10.2.2. Якісні обставинні.

10.2.3. Суб'єктні.

10.2.4. Об'єктні.

10.3. Неприслівні (дуплексиви), їх морфологічний вияв.

11. Семантична структура.

11.1. Однокомпонентна.

11.2. Двокомпонентна.

11.3. Трикомпонентна.

12. Комунікативна будова.

12.1. Тема (відома інформація).

12.2. Рема (нова інформація).

12.3. Тип висловлювання (нейтральне / експресивне).

13. За характером ускладнення мінімальної структури речення.

13.1. Неускладнене.

13.2. Ускладнене.

13.2.1. Сурядним рядом словоформ (однорідними членами речення).

13.2.2. Напівпредикативними зворотами (відокремленими членами речення).

13.2.3. Пояснювально-уточнювальними зворотами.

13.2.4. Суб'єктивно-модальними формами (вигуками, вставними та вставленими компонентами, частками).

13.2.5. Вокативними формами (звертаннями).

14. Тип речення за подільністю на члени речення.

14.1. Подільне.

14.2. Неподільне (фразеологізованої структури).

14.3. Неподільне (нечленований комунікат).

15. Пунктуація.